

Ottersums Ommetje

Welkom in Ottersum.

Om te laten zien waar wij trots op zijn, maakten wij u voor u dit ommetje. U komt op mooie plekjes waarbij wij u het een en ander vertellen over de geschiedenis van ons dorp. De wandeling is ongeveer 4 km lang en over het algemeen goed begaanbaar.

Veel wandelplezier!

Stichting tot Behoud van Cultureel Erfgoed Ottersum
Werkgroep Leuk van de Dorpsambitiegroep DAG-
Ottersum

1. Start op het Raadhuisplein

Op dit pittoreske dorpsplein bevinden we ons op een van de oudste plekjes van Ottersum. De parochie van Ottersum bestaat al sinds 1350. Het plaatsje zelf wordt als Oetershem voor het eerst in 1372 genoemd. In die tijd bestond het dorpje uit enkele boerderijen in de directe omgeving van dit authentieke dorpspleintje. Voor 1800 stonden in de kom van Ottersum 18 huizen.

Het oudste gebouw aan dit plein is zondermeer de RK pastorie. Deze is gebouwd in 1781. De vorige pastorie op dezelfde plaats brandde kort daarvoor af. Aan de pastorie is in de loop der eeuwen het een en ander veranderd door uitbreidingen en verbouwingen. Het is een monumentaal pand maar door de verschillende verbouwingen heeft het (nog) niet de status van Rijksmonument gekregen.

2. Links van de pastorie is de toegangspoort naar het parochiële kerkhof

De twee zuilvazen op de poort van het kerkhof zijn door Ottersumse pottenbakkers gemaakt. Midden op dit kerkhof stond tot in de dertiger jaren van de vorige eeuw de vorige RK kerk. Op het kerkhof bevinden zich enkele oude graven, door vrijwilligers in Ottersum prachtig gerestaureerd. Verder zien we meteen rechts naast het hoofdpad enkele oorlogsgraven van Britse militairen. Voor veel ouderen in ons dorp een herinnering aan een zware tijd. Alle mensen in de hele regio waaronder ook de bewoners van Ottersum moesten najaar 1944 evacueren. Op de vlucht voor het oorlogsgeweld naar diverse gebieden van ons land. Van de Achterhoek tot Utrecht tot Groningen.

3. We wandelen van het Raadhuisplein rechts voor de pastorie 't Stepke in

De muur links van ons is gebouwd van bakstenen van de oude kerk. 't Stepke is een heel oud straatje dat voor de aanleg van de Ottersumseweg in 1848 een belangrijke doorgaande functie had. Voorbij de muur van de pastorietaan zien we meteen op nr 1 links een groot pand, nu een woonhuis. In het verleden was het de meisjesschool en bewaarschool. Daarna tot in de 90'er jaren van de vorige eeuw was dit gebouw het parochiecentrum.

4. Verder wandelend zien we links een karakteristiek pand uit 1896 met huisnummer 5

Dit was het klooster van de religieuzen die de meisjesschool stichtten en er les gaven. Zo ging dat vroeger: de pastoor vond dat er een school moest komen en vroeg aan een congregatie van religieuzen om hiervoor te zorgen. Achter de fraaie entree van dit voormalige klooster zijn twee woningen gecreëerd. Boven in de gevel herinnert ons het beeld van de H. Antonius aan de vroegere functie van dit pand. 't Stepke is klooster geweest van 1896 tot 1958. Er woonden zeven zusters van de Goddelijke Voorzienigheid. Het klooster werd gesticht vanuit het klooster Maria Roepaan, iets buiten de dorpskom gelegen aan de Kleefseweg richting Duitsland.

5. Aan de overzijde zien we op nr. 4 deels achter een heg het voormalige wijkgebouw van het Groene Kruis

Op initiatief van burgemeester Janssen en pastoor van Laer werd in 1948 in Ottersum een afdeling van het Groene Kruis opgericht. Tot dat jaar werd de ziekenverpleging gedaan door de zusters van het klooster Maria Roepaan. Het consultatiebureau stond in Gennep wat voor Ottersumse moeders met kleine kinderen in die tijd een hele afstand was. De pastoor riep van de preekstoel alle parochianen op lid te worden voor 10 gulden per jaar. Ook ging de burgemeester huis aan huis om leden te werven. Het resultaat was dat bijna iedereen (95%) in Ottersum lid was. In 1956 kon het nieuwe Groene Kruisgebouw in 't Stepke feestelijk in gebruik worden genomen. Bij het gebouw werd ook een woning gebouwd voor de wijkzuster.

6. We wandelen een tiental meters verder

Links zien we een groot pand met een witte gevel. Rechts op de voorgevel zien we staan “stoomzuivelfabriek Sint Jan”, gebouwd in 1903. In de volksmond wordt het pand de Boterfabriek genoemd. Deze fabriek heeft gefunctioneerd tot 1946. Daarna waren er ondermeer confectieatelier Helfi en een fabriek voor hydraulische apparaten Hydrauliek Bijlard gevestigd. Jarenlang woonde oud-burgemeester Berger in dit pand dat hij eigenhandig verbouwde in de jaren zeventig.

7. Bij dit pand gaan we rechtsaf het straatje in dat heel toepasselijk “Boterstraatje” heet

Het eerste huis rechts in deze straat, Boterweg 1, was destijds de woning van de burgemeester van de gemeente Ottersum. Deze oude burgemeesterswoning ligt op een ‘terp’. Gebouwd in 1931, na het hoge water van 1926, vandaar de hogere ligging. Dit bouwen op een terp zullen we tijdens onze wandeling nog een aantal keren tegen komen.

8. Het boterstraatje eindigt op een vijfsprong

Op de hoek links ligt een voormalig winkelpand. In dit pand begon Jan Linders na de Tweede Wereldoorlog met een melkwinkeltje (en melkwijk!) voordat hij naar Gennep verhuisde en daar in 1958 zijn eerste zelfbedieningswinkel begon. En dat was weer het begin van het gelijknamige supermarktconcern. Hier is het dus eigenlijk allemaal begonnen.

9. Op de vijfsprong gaan we de eerste weg meteen links in

Dit is de Kleineweg. Tot aan de gemeentelijke herindeling op 1 januari 1974 liep de gemeentegrens over deze weg. Rechts was de gemeente Gennep, links de gemeente Ottersum.

Het eerste pand dat u aan de rechterzijde na een tiental meters ziet, heeft nu een garagefunctie voor de bungalow ernaast met nr 62. Dit pand is een restant van de voormalige potjesfabriek die hier tot in de jaren negentig van de vorige eeuw bestaan heeft. Deze fabriek die aardewerk plantenpotjes vervaardigde, werd opgericht door de familie Liebrand. Deze familie was meerdere generaties actief in deze kleinschalige aardewerkindustrie. Liebrand was een begrip in deze regio. Door de industrialisatie verdwenen de potjesfabrieken in de jaren zestig van de vorige eeuw maar kwam tegelijk de kunstzinnige keramiek op. De fabriek op deze plaats was de laatste die zijn deuren sloot. De regio, vooral in Milsbeek en directe omgeving, kent tientallen keramisten.

10. We wandelen de Kleineweg verder af

De weg buigt flauw naar rechts. Iets verderop aan de rechterzijde ziet u op nr. 30 enkele meters terug liggend een pand met op de gevel de tekst "Handelsdrukkerij K.J. van de Lest", vroeger een bedrijfspand, tegenwoordig een woonhuis.

In het verleden werd hier vooral familiedrukwerk vervaardigd. Duizenden gedachtenisprentjes bij gelegenheid van een overlijden zijn hier handgezet gedrukt.

Aan de linkerzijde van de weg ziet u de dijk met daar achter het dal waardoor de Niers stroomt. Over de dijk en het Niersdal heen kijkt u naar het stadje Gennep. Sinds 1 januari 1974 vormen Gennep en Ottersum één gemeente. De dijk is in 1994 aangelegd na een periode van extreem hoogwater waarbij de meeste huizen aan deze weg flinke wateroverlast hebben gehad.

We lopen de Kleineweg helemaal af tot aan de Nijmeegseweg. De wandelroute gaat hier rechtdoor. In sommige tijden van het jaar is dit deel van ons ommetje door hoogwater niet begaanbaar. Bovendien is de wandelroute gedeeltelijk onverhard. U kunt hier de wandelroute eventueel inkorten door rechtsaf te slaan, de Nijmeegseweg in. U loopt tot aan de kruising met de Ottersumseweg waar u weer naar rechts gaat. U vervolgt de route verder bij punt 14.

11. We steken de Nijmeegseweg recht over en gaan de Henakker in

Deze naam verwijst naar de middeleeuwse benaming Henakker: henne – akker betekent: dodenakker. Men vermoedt dat hier in de prehistorie een grafveld is geweest. In deze weg zijn enkele veeroosters. Er lopen vaak runderen die voor het natuurbeheer worden ingezet.

De Henakker eindigt op het Koeweidenstraatje. Hier gaan we links af. Dit was ooit de kortste weg vanuit Gennep naar de Drie Kronen bij Milsbeek. De Koeweidenstraat komt uit op de Nijmeegseweg.

12. We slaan rechtsaf richting Ottersum

Aan de rechterzijde van deze weg over het fietspad liep tot 1944 de tram van Nijmegen naar Venlo. De tram werd geëxploiteerd door de Maasbuurtspoorweg (MBS). Door de enorme schade als gevolg van oorlogshandelingen is de lijn opgeheven. Tegenwoordig volgt buslijn 83 nagenoeg dezelfde route. Het trammaterieel is destijds naar Zeeland en Rotterdam verkocht.

13. Vlak voor het begin van de bebouwde kom

ziet u rechts een witte muur waarachter de protestantse begraafplaats ligt. Deze geheel ommuurde begraafplaats is in 1870 in gebruik genomen. Vóór die tijd werd het kerkhof rond de kerk op de Markt gebruikt, maar de nieuwe begraafwet uit 1869 bepaalde dat een begraafplaats 50 meter buiten de stadsmuren moest liggen, maakte dat verder onmogelijk. Op de begraafplaats staat een “baarhuisje”, eveneens uit 1870.

14. We vervolgen onze wandeling langs de Nijmeegseweg tot aan de splitsing

Hier gaan we links af richting Ottersum. Meteen links op nr 2 zien we een horeca-bedrijf met een karakteristieke veranda. Hier was al voor WOII hotel-café Buitenzicht gevestigd, tegenwoordig is het een cafetaria.

Een tiental meters verder staat de graanmolen De Reus. Deze werd in 1846 en 1847 gebouwd nadat een molen elders in de stad Gennep was afgebrand. De molen brandde daarna zelf af, maar werd direct weer opgebouwd. Ze bleef tot 1951 op windkracht in gebruik en werd daarna enkele malen gerestaureerd. De roeden zijn ruim 27 meter lang en zijn voorzien van het oudhollands hekwerk met zeilen. De molen is ingericht met één koppel maalstenen. Ze heeft forse afmetingen en wordt daarom "de Reus" genoemd: de kapzolder heeft een middellijn van 5 meter. Thans is de molen regelmatig op vrijwillige basis in gebruik, meestal op woensdag.

15. We vervolgen onze weg

Na 350 meter zien we aan de rechterzijde op nr 65 een villa, nagenoeg aan het oog onttrokken door bomen en heesters. Dit is de directiewoning van de familie Liebrand, gebouwd in 1926 op een terp vanwege de watersnood die vlak van tevoren had plaats gevonden. Achter deze villa lag de potjesfabriek (punt 6 van deze wandeling). De villa werd destijds Huize Vrede gedoopt.

16. We wandelen verder richting Ottersum tot op de vijfsprong

Hier waren we aan het begin van de wandelroute ook al. Links zien we het B&B-restaurant het Ottertje. Op de vijfsprong gaan we links af. We zien nu goed de voorgevel van deze prachtige, statige voormalige boerderij. Het terras van het Ottertje biedt uitzicht op de drukke (Provinciale) Ottersumseweg die op de vijfsprong overgaat in de St. Janstraat. Totdat de A77 werd aangelegd, liep deze weg enkele kilometers verderop naar de Duitse grens richting Kleef en was hiermee een belangrijke internationale verbindingsweg.

17. Tegenover de voormalige boerderij is een plantsoentje

Hier valt meteen een groot beeld op. Het is een H. Hartbeeld van de landelijk bekende kunstenaar Peter Roovers. Hij maakte het beeld in 1946. Roovers woonde en werkte op het nabijgelegen kasteel Heijen. In de kop van Noord-Limburg komt men zijn werk regelmatig tegen. Het beeld is vervaardigd uit tufsteen. Bijzonder is dat de vorstinnen Wilhelmina, Juliana en Beatrix bij Peter Roovers in de leer zijn geweest om hun talent voor beeldhouwen verder te ontwikkelen. Het beeld is in opdracht van de Ottersumse bevolking gemaakt ter herinnering aan de Tweede Wereldoorlog.

18. We lopen langs de boerderij naar het plein De Brink

Op initiatief van enkele organisaties en vele vrijwilligers is hier in samenwerking met de gemeente een unieke sport- en speelstraat aangelegd; de eerste in zijn soort dat door particulier initiatief is ontstaan.

We lopen om de sport- en speelvoorzieningen heen rechts af. We zien aan onze rechterhand het eigentijdse schoolgebouw van basisschool De Brink. Het oudste deel van de school vormt een cirkel waarbij de klaslokalen rondom een soort van overdekt rond pleintje liggen. Door de groei van het aantal inwoners in ons dorp zijn er twee uitbreidingen gerealiseerd, waardoor het ronde karakter van het oorspronkelijke ontwerp wat naar de achtergrond verdween.

19. We verlaten de Brink, lopen op het pad langs de school en gaan rechtsaf

We zijn nu op de Goorseweg. Aan de rechterkant werpen we nog een blik op de school waarbij goed te zien is dat het oorspronkelijke ontwerp een rond gebouw is. We wandelen naar de kruising met de Wilhelminastraat. Links van ons zien we nog een voormalige boerderij. Een gedeelte ervan is afgebroken en op de vrijgekomen plaatsen aan de achterzijde en naast de boerderij zijn enkele woningen gebouwd. De kerk die we hier zien ligt net als diverse andere panden op een terp ter bescherming tegen het hoge water dat het dorp in het verleden menigmaal heeft geplaagd.

U kunt hier de wandeling beëindigen. U loopt dan langs de kerk. Dit straatje heet de Lambertusstraat. Sint Lambertus was in vroegere tijden de patroon van deze parochie totdat deze in de 19e eeuw werd “omgedoopt” tot de H. Johannes de Doperkerk. Aan de voorzijde komt u weer terecht op het Raadhuisplein waar we de wandeling begonnen. U bent dan bij punt 25.

20. Wij slaan linksaf de Wilhelminastraat in

We lopen ruim 300 m tot aan de kruising met de Koninginnestraat. Schuin links zien we alweer een voormalige boerderij. Hierachter stond tot voor WO II een graanmolen. Die is tijdens de oorlog afgebrand en nooit meer opgebouwd. De boeren gingen met het hun graan vervolgens naar molen De Reus (zie bij 12) of mogelijk naar Ven Zelderheide waar nog steeds de graanmolen “Rust na Arbeid” langs de doorgaande weg staat.

21. Wij lopen hier rechtsaf de Koninginnestraat in

Aan het einde komen we op de kruising met de Sint Janstraat. Links op de hoek ligt een groot pand, tegenwoordig een appartementencomplex maar het was ooit de kazerne van de Koninklijke Marechaussee, hier gevestigd in verband met de grensbewaking in Ven Zelderheide. Het grote gebouw aan de overzijde van de Sint Janstraat is gebouwd als de nieuwe kazerne, dit vanwege de komst van de grote grensovergang in de snelweg A77. Toen de kazerne klaar was, verdwenen de binnengrenzen in Europa althans de grensbewaking en werd het complex overbodig. Ook dit is tegenwoordig een appartementencomplex. Ottersum heeft vanaf 1839 (toen gingen we tot Nederland behoren!) tot 1970 een marechausseekazerne gehad.

21. We gaan rechtsaf de Sint Janstraat in

Iets verderop aan de linkerkzijde van de straat zien nog een voormalige boerderij. Aan de rechterkant zien we IJssalon Heldro, een begrip voor de ijsliefhebber, bekend tot ver buiten onze regio. Naast de Heldro rechts is een groot parkeer- en evenementenplein, Sint Jozefplein geheten; genoemd naar de jongensschool die hier ooit gestaan heeft.

Hier tegenover twee horecabedrijven De Pub en 't Swaantje. Twee begrippen in ons dorp, beide met een zaal waarin zich het sociale en verenigingsleven voor een belangrijk deel afspeelt.

22. Enkele meters verderop op nr 23

zien we een pand met een bijzondere zijgevel vol met keramiek platiëken. Eerder bij punt 7 hadden we het al over de keramiek; hier woont een bijzondere keramist. Zelf noemt hij zich keramisch activist. In ons dorp komt u zijn werk op diverse plaatsen tegen. Misschien hebt u op sommige huizen een kaboutertje gezien dat hoog op de gevel om de hoek komt kijken. Ook op het Ottersumse Raadhuisplein ziet u werk van hem. Op het Gennepse Jan Lindersplein ziet u in de keramiekmuur ook een aantal werken van zijn hand.

23 Tegenover de winkel/bakkerij Arts staat een prachtig herenhuis

Het is de voormalige kapelanie van de parochie.

Als we doorwandelen zien we links en rechts van de straat diverse panden waarvan duidelijk te zien is dat er vroeger winkels in gevestigd waren. We hadden de kruidenier, bakker, slager, kapper, manufacturen en witgoed.

Ook had ons dorp ambachtslieden zoals de smid, de timmerman, schoenmaker en de schilder.

24. We lopen nog enkele meters verder

We zien links de toegang naar een voormalig boeren erf met o.a. de hoeve Tiltenhof. Op het pleintje achter het toegangshek staat links de gerestaureerde z.g. vlaamse deelschuur. Na renovatie is het een schitterend kantoorpand. In het interieur is het hele houten staketsel van balken en binten prachtig verwerkt.

25 We arriveren op het Raadshuisplein

Meteen links zien we het voormalige gemeentehuis (rijksmonument). Het is een fraai gebouwtje, rijk uitgevoerd. Alleen al hieruit blijkt dat Ottersum in het verleden een welvarend, rijk dorp was mede dankzij de “rijke boeren” die in Ottersum over zeer vruchtbare grond beschikten. Het Raadhuis is van 1902 tot 1973 raadhuis geweest van de gemeente Ottersum en bevatte oorspronkelijk een woning voor de veldwachter en een arrestantenlokaal in de kelder. In 1973 fuseerde onze gemeente met de gemeente Gennep. Tegenwoordig is er een huisartsenpraktijk in gevestigd. Bijzonder detail: aan de zijkant van dit gebouw links naast de praktijkingang zit in de muur een metalen marking die aangeeft tot hoe hoog het water geeft gestaan tijdens de extreme hoogwaterperiode in 1926. Op deze hoogte zijn de terpen gebaseerd waar her en der tijdens deze wandeling sprake van is.

26. Kijken we nog even rond op het pleintje

We zien enkele horecabedrijven aan het sfeervolle dorpsplein. Rechts naast het voormalige gemeentehuis “Bij Koos”, een schenkerij, atelier en creatieve broedplaats, ooit café Wollenberg. Aan de andere kant van het plein op de hoek met de Sint Janstraat het prachtig gerestaureerde pand “Logement de Reiziger””. Boven de ingang ervan in mooie tegels de oorspronkelijke benaming van dit pand, “Hoek van Holland”.

27. Aan de noordzijde van het plein staat de grote H. Johannes de Doperkerk met haar imposante toren

Voor de kerk staat een bord met informatie over het gebouw. De kerk is in 1931 gebouwd en was bedoeld voor alle inwoners van de gemeente Ottersum: Ottersum, Milsbeek, Ven Zelderheide en de kleinere gehuchten rond deze dorpen. Die vormden in die jaren één parochie. Maar in Milsbeek werd er toen al gestreden voor een eigen parochie met kerk. Dat werd gerealiseerd in dezelfde tijd dat de nieuwe Ottersumse kerk werd gebouwd. Die werd daardoor eigenlijk al meteen te groot.

De toren van de kerk is een meter hoger dan die van de oude Martinuskerk in Gennep. Dat was een eis van de ambitieuze Ottersumse bouwpastoor van Laer. De kerk heeft WO II nagenoeg ongeschonden doorstaan. Het interieur is nog grotendeels origineel. Het gebouw is rijksmonument.

In de kerk zijn prachtige schilderijen van Daan Wildschut en gebrandschilderde ramen van Wildschut, Wim van Woerkom en (in de dagkapel) Jacques Vonk. De beelden aan de pilaren komen uit de vorige kerk die op het kerkhof heeft gestaan.

In de kerk staat verder een fraai 31 registers tellend orgel, in 1948 geplaatst en in 2008 grondig gerenoveerd. Op het orgel worden regelmatig orgelconcerten gegeven.

Zoals we al aan het begin van deze routebeschrijving melden, is dit Raadhuisplein een prachtig pleintje, een uniek en gelukkig ook beschermd dorpsgezicht met rijks- en gemeentemonumenten.

Hier eindigt ons dorpsommetje. Wilt u meer weten over Ottersum en haar historie, kijk dan ook eens op www.ottersum.info